

A HTMT HÍREI

Beszélgetés: Mi minden baja van a romániai (magyar) oktatásnak?

A hazai oktatási rendszerrel annyi a probléma, hogy felsorolni is meglehetősen sok időbe telne, a Mentés másként pedagógiai konferencia nyitóeseményén azonban a beszélgetőtársak nem csupán az elmúlt másfél év járványa okozta nehézségeire, hanem az elmúlt 30 év problémáira is reflektálni kívántak. [...] Péntek János nyelvészprofesszor, az MTA külső tagja szerint a rendszer merev és nagyon nehéz lesz megváltoztatni. Elmondta, hogy ma már nincs közoktatás Romániába, hanem helyette elitoktatás és tömegoktatás van, ez pedig egy mélyülő szakadékként létezik. [...] Köllő Zsófia, a Románia Magyar Pedagógusok Szövetsége programigazgatója ehhez kapcsolódóan elmondta [...] hogy egyre inkább csak aki anyagilag megengedheti magának, az tudja kompenzálni a közoktatás hiányosságait, erre pedig egyre több vállalkozás épül rá: tanodák, felkészítő programok indulnak. Köllő elmondta, hogy az egyik nagy problémának azt látja, hogy a pedagógusképzésben nincsenek rendszerszintű továbbképzések. [...] Péntek János professzor szerint a pedagógusképzés az elmúlt évtizedekben sokat romlott, ez a felsőoktatás büne is, hiszen ott tizedrangú dologgá vált a pedagógusképzés, és nincs kellő szelekció sem. Felhívta a figyelmet arra is, hogy Romániában két éve kb. 500 000 diák nem járt iskolába, tehát közel 20%-os volt az iskolaelhagyás, a lemorzsolódók pedig a rendszert nem érdeklik...”

Forrás: Transindex.ro: [teljes cikk >](#)

Lapszemle: A RUSIN INTERNATIONAL JOURNAL OF HISTORY c. Q1-es folyóirat új száma

Fedinec Csilla és Szakál Imre, az ELKH Társadalomtudományi Kutatóközpont Kisebbségkutató Intézet munkatársainak, és a MTA külső köztestületi tagjainak Another Short-Lived State of the Carpatho-Rusins – the Hutsul Republic [A Kárpáti Ruszinok további rövid-életű állama] címmel jelent meg tanulmánya a RUSIN INTERNATIONAL JOURNAL OF HISTORY c. Q1-es folyóirat új számában. [...] Molnár Ferenc, az MTA külső köztestületi tagjának The life and work of Stefan Pankovych, the Bishop of the Greek Catholic Eparchy of Mukachevo [Pankovics István, a munkácsi görögkatolikus helytartóság püspökének élete és munkája] című tanulmánya ugyancsak itt olvasható...” Forrás: ELKH.hu: [teljes cikk >](#)

UKRAJNA/KÁRPÁTALJA

Hogyan néz ki a gyakorlatban az 1-4. osztályosok új értékelése?

Ukrajna Oktatási és Tudományos Minisztériuma új módszertani irányelveket fogadott el az 1-4. osztályos tanulók tudásának értékelésére. Azt javasolják, hogy a jegyekkel való pontozási rendszert váltsa fel a verbális (szóbeli). Az értékelésnek azonban anonimnek kell lennie, csak a tanuló és szülei férhetnek hozzá. A tudásértékelés, az intézmény döntése szerint folyhat szóban, az 1-2. osztályban, illetve szóban és szintek szerinti értékelés alapján, a 3-4. osztályban. [...] Kíváncsiak voltunk, hogy a pedagógusok, az alsós tanítók mit gondolnak az új módszerről, hogyan képzelik annak megvalósítását, ezért látogatást tettünk a Beregszászi Kossuth Lajos Líceumba, ahol Zseltvay-Vezsdél Emese igazgató fogadott. Az intézményvezető elmondta, a 2021-2022-es tanévet több mint háromszáz 1-4. osztályos tanulóval kezdik, vagyis ennyi gyerekre vonatkoznak a változások. [...] Valóban teljesen más oktatási folyamat és értékelési szabályzatrend alakult ki. Az új generációt játékosabban, élményszerűen kell oktatni – magyarázta az igazgató...” Forrás: Kiszó.net: [teljes cikk >](#)

Interjú: Dr. Fiser Béla, biofizikus

Külföldi tapasztalatszerzés és két doktori értekezés megírása után most a kémia, biológia és fizika hármásának határán dolgozik a Számítógépes Molekulatervezés Kutatócsoport (SzMK) tagjaként a Miskolci Egyetem Kémiai Intézetében. Kulcslyuk rovatunk vendége dr. Fiser Béla biofizikus, a Miskolci Egyetem kutatója. [...] A Beregszászi Bethlen Gábor Magyar Gimnáziumban döntöttem el, hogy kutató szeretnék lenni. [...] A szegeden elkezdett doktorimban egy antioxidáns tulajdonságokkal bíró molekulát, a glutationt vizsgáltam, ami minden élő sejtben megtalálható. A glutation működési mechanizmusát számítógépes modellek segítségével tártuk fel, amiből a működésére következtethettünk. Ez az antioxidáns kicsit úgy működik, mint egy pecabot. A molekula egyik részével kifogja, magához húzza, majd semlegesíti a szabadgyököket. [...] Indítottam egy Instagram-oldalt, ahol a molekulákról osztok meg rajzokat, háttéranyagokat. Haikukat is írok, a periódusos rendszer minden eleméről írtam már ilyen háromsoros verseket. [...] 2017 óta a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán tanítok biofizikát. Nagy megtiszteltetés volt számomra, hogy felkértek erre...” Forrás: Kiszó.net: [teljes cikk >](#)

Videó: Az UngvárTv21 TuduMánia 5.adása

[...] Magyar és svéd tudósok bebizonyították az Odderon részecske létezését. A kutatásban, Szanyi István doktorandusz, kárpátaljai fiatal fizikus is részt vett. Vele beszélgetünk a felfedezésről és annak fontosságáról...” Forrás: Tvungvar21.tv: [teljes cikk >](#)

A beregszászi magyar színház története és jelene

Augusztustól „Színfalak mögött” címmel új sorozatot indítunk, melyben közelebről megismerkedhetnek a színház világával, betekintést nyerhetnek az ott dolgozók életébe és mindennapjaiba, s természetesen bepillantást nyújtunk az előadások világába. A mai Kárpátalja területén korábban hivatalos színházi társulat sohasem létezett, ám a színházkedvelők mégis láthattak előadásokat a Schóber Ottó vezette ún. beregszászi népszínháznak köszönhetően. Az amatőr csoport 1952-ben alakult, és egészen az 1980-as évek végéig tevékenykedett. Míg nem 1989 nyarán, a rendszerváltás idején nagy lehetőség kínálkozott azzal, hogy a magukban tehetséget és a színházi pálya iránt vonzalmat érző fiatalok jelentkeztek a Kijevi Karpenko Karj Színművészeti Főiskolán szerveződő magyar osztályba. A színinövendékek útja itt találkozott Vidnyánszky Attila rendezővel. 1993-ban 16 színész kezdte bontogatni szárnyait, ők lettek Kárpátalja első hivatásos magyar színházának alapítói. A Beregszászi Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színház...” Forrás: Karpatalja.ma: [teljes cikk >](#)

ROMÁNIA/ERDÉLY

Még mindig népszerű a román állampolgárság Moldovában

Jelenleg közel 61 ezer, román állampolgárságot visszaigénylő kérvény elbírálására várnak a Moldovai Köztársaságban – közölte a bukaresti külügyminisztérium. A Pruton túli állam 2,7 milliós lakosságának csaknem egynegyede, 642 149 állampolgár szerezte meg az eltelt két évtizedben a román állampolgárságot is. [...] Közben egy friss tanulmány a Moldovai Köztársaság lassú elnéptelenedésére hívja fel a figyelmet. Veaceslav Ioniță közgazdász arra emlékeztet, hogy 1991-ben még közel négy és félmillióan lakták a függetlenségét elnyerő posztsovjét köztársaságot...” Forrás: Kronikaonline.ro: [teljes cikk >](#)

Javíthat a rendszeren, ha HR-szakértő segít kiválasztani a tanintézetvezetőt

Az oktatási rendszer hatékonyságát növeli, ha a szükséges szakmai képzettség mellett megfelelő személyiségű, elhivatott, motivált emberek kerülnek vezető tisztségbe – szögezte le lapunknak Vítályos Erzsébet humán erőforrás-szakértő annak kapcsán, hogy Sorin Cîmpeanu oktatási miniszter bejelentette: az iskolaigazgatók vizsgainterjújában a magánszférából érkező humán erőforrás-szakemberek is segítik a bizottságok munkáját. [...] Iskolaigazgatókat ritkán, jó esetben is csak négyévente toboroznak, így a bizottságok tagjainak nincs akkora tapasztalatuk, mint a versenyszférában folyamatosan ezzel foglalkozó humán erőforrás-szakértőknek. [...] Az állásinterjú során azonban egy tapasztalt HR-es kifinomult módszerekkel tudja feltérképezni a jelölt valós képességeit. A felmérés nem arról szól, hogy jó szakember vagy sem, hanem arról, hogy alkalmas-e az adott munkakör betöltésére, mennyire motivált, van-e hivatástudata” – mutatott rá a Krónikának nyilatkozva Vítályos Erzsébet...” Forrás: Kronikaonline.ro: [teljes cikk >](#)

Három erdélyi megyében az összes iskolában van internet-hozzáférés

A minisztérium által közzétett, megyei szintű lebontásból kiderül, hogy többek között három erdélyi megyében az összes iskolában van internethozzáférés: Beszterce-Naszód, Kolozs és Hunyad megyében. [...] Az oktatási miniszter közölte, hogy az összesen 22 844 oktatási épületből 1401-ben nincs internet-hozzáférés, ez az iskolák 6%-át teszi ki...” Forrás: Kronikaonline.ro: [teljes cikk >](#)

Felavatták a Székely Határőr Emlékközpontot

Ünnepélyes avatóval, világi és egyházi előjárók részvételével megnyílt a Székely Határőr Emlékközpont a felcsiki Szépvízen szombat délután. Az igényesen felújított egykori Dájbukát Dávid-házban három szinten, mintegy 600 négyzetméteren kialakított állandó tárlat bemutatja a székelyek katonáskodását és a határőrizet történetét az Árpád-kortól a második világháború végéig. A több mint hatvan közreműködő segítségével összeállított tárlat kurátora Nagy József történész, az MTA külső köztestületének tagja, [...] a kiállítás forgatókönyvét Bálint Ferenc történész készítette. ...” Forrás: Szekelyhon.ro: [teljes cikk >](#)

Interjú: Bács Miklós, egyetemi tanár

Bukarestben született, románul tanít és vegyes házasságban él: a közismert kolozsvári színészt, egyetemi oktatót a nemzeti identitás, az alteritás, a magyar-román együttélés témáiról kérdeztük. [...] Egy magyar család, amely Bukarestben kötött ki – röviden így foglalható össze a történet, amelynek eredményeként Bács Miklós már a fővárosban született 1964-ben. „Nem végeztem egyetlen évet sem románul: sem óvodát, sem iskolát, sem egyetemet. Úgyhogy a román tudásom, az tulajdonképpen utcai tudás, a környezet

révén alakult ki” – mesélte a színművész a beszélgetésünk kezdetén. [...] Akkoriban sem kellett túl sok lehetőség közül válogatnia annak, aki magyarul akart tanulni a fővárosban, így az 1815-ben alapított és kisebb megszakításokkal, átalakításokkal ma is működő Ady Endre Líceum tanulója volt, amely akkoriban a 33-as számú Ipari Líceum nevet viselte. [...] „A nyelv miatt különbség van abban, ha a színész magyar vagy román darabban játszik. Hangzás, de hangulat szempontjából is. Merem állítani, hogy a két világnak egészen más atmoszférája van. A szövegeket általában mindkét nyelven elolvasom és megtörténik, hogy ugyanannak a replikának az értelme nem más, de a hangulata teljesen...” Forrás: Transindex.ro: [teljes cikk >](#)

Múltidéző: A gidófalvi Csiszér nemzetség

Gidófalva, ősi székely település, neve a 13. századtól szerepel a pápai tizedjegyzék sepsiszéki egyházai között. A legrégebb családneveket 1602-ben jegyzik fel: [...] A gidófalvi lófő Csiszerek az egyik legnépesebb gidófalvi családhoz tartoztak. I. Apafi Mihály, Erdély fejedelme 1670. február 20-án nemesi címet adományozott a „Csiszér és Atyafiai” részére. Azóta viselték a Gidófalvi Csiszér nevet...” Forrás: 3szek.ro: [teljes cikk >](#)

SZLOVÁKIA/FELVIDÉK

Kórházreform szlovák módra – Több magyarulakta településen is leépítenék a kórházakat?

Hamarosan tárcaközi egyeztetésre kerül a szlovák Egészségügyi Minisztérium új kórházreformja, mely a kiszivárgott információk szerint több magyarulakta településen lévő kórházat is lefokozna a legalacsonyabb kategóriába. Ha hinni lehet a híreknek, ezzel veszélybe kerülne a kórházi ellátás Komáromban, Nagykürtösön, Ipolyságon, Rimaszombatban, Töketerebesben és Királyhelmeceken is. [...] Miután a hazai közszolgálati televízió híradójában elhangzott: a kórházreform értelmében, az egészségügyi minisztérium még nem nyilvános tervezete alapján a komáromi kórházat a legutolsó, 5. kategóriába sorolták be, vagyis ún. közösségi kórházként működne, sokan megdöbbentek. [...] A tervezetről a komáromi kórházat üzemeltető cég, az Agel Slovakia Rt. véleményét Martina Pavlíková, a vállalat szóvivője osztotta meg olvasóinkkal. A tárcá minivel indokolta annak a kórháznak a tervezett lefokozását, amely az INEKO kutatóintézet tavalyi országos felmérésében a 7. helyen végzett? – A minisztériumi javaslatot elsősorban a Zsolnai Közlekedési Egyetem által az egészségügyi minisztérium számára elkészített anyagban foglaltakkal indokolták, miszerint a hazai páciensek számára hol, milyen mértékben érhető el a kórházi ellátás...” Forrás: Korkep.sk: [teljes cikk >](#) [teljes cikk 2 >](#)

Politikum: Csallóközi falu Pozsony vonzáskörzetében

Nyíltan beszélni kell a Csallóközben uralkodó állapotokról, a rohamtempóban épülő új lakások visszafordíthatatlanul megváltoztatják a régió egykori arculatát – állítja Marek Lackovič Vörösmajor polgármestere. A faluban egyre több a bevándorló új lakos. A kétezres évek elején mindössze 300 lélekszámú falunak ma 5 ezer lakosa van. Egész Szlovákiából, a keleti országgrészből, Árvából, de a legtöbben mégiscsak Pozsonyból jönnek. Nem csoda, hiszen egy átlagos háromszobás pozsonyi panellakás árán itt családi házat lehet kapni hozzá tartozó és főleg élhető telekkel. Megnőtt az érdeklődés az építkezési területek iránt, ezt pedig a befektetők igyekeznek kihasználni. [...] „Csallóköz, lassan de biztosan, kezdi elveszíteni eredeti mivoltját...” Forrás: Ujszo.com: [teljes cikk >](#)

Folyik a feltáró ásátás Ipolyság legrégebbi épületében és annak környékén

A nyár folyamán feltáró jellegű ásátások folynak Ipolyság legrégebbi épületében s annak környékén. Az egykor a premontrei rend által a középkorban alapított kolostor területén folyó ásátás már most számos értékes információval gazdagította a szakmai társadalmat. A feltárás Bali Henrietta régész, a lévai Barsi Múzeum igazgatójának szakmai felügyelete mellett történik. Az ásátásban részt vállaltak az ELTE régészhallgatói, valamint szlovákiai szakemberek, régészhallgatók és önkéntesek...” Forrás: Felvidek.ma: [teljes cikk >](#)

Videó: Megújulhat az Andrássyak Etelka nagyolvasztója Alsósajón

1867-ben épült, gróf Andrassy Manó által építtetett Etelka néven ismert nagyolvasztót Alsósajón egy nonprofit szervezet tervezi megmenteni az enyészettől...” Forrás: Hirek.sk: [teljes cikk >](#)

Felhívás: Irinyi János kémiaaverseny

A komáromi Selye János Gimnázium a Magyar Kémikusok Egyesületének Kémiatanári Szakosztálya és a Debreceni Egyetem segítségével Szlovákiában tizenhetedik alkalommal is meghirdeti a magyarországi 54. Irinyi János Országos Középiskolai Kémiaaversenyt a 2021/2022-es tanévre. Az első forduló iskolai írásbeliből, a második forduló (szlovákiai döntő) írásbeliből és gyakorlatból, a harmadik forduló (országos forduló Debrecenben) írásbeliből és gyakorlatból áll...” Forrás: Bumm.sk: [teljes cikk >](#)

Konferencia: Folytatódott a Gamifikáció

Folytatódott a Gamifikáció – a játékalapú tanulási lehetőségekkel foglalkozó konferencia szombaton a zentai dr. Berényi János Agrárinnovációs Irodában. A Vajdasági Magyar Pedagógusok Egyesülete és a GENIUS - a tehetséges diákokért mozgalom már ötödik alkalommal szervezi meg a Pedagógiai kihívások a XXI. században elnevezésű akkreditált szakmai előadást, amelynek célja a gyerekek játékos tanítása. A megtartott előadáson szó volt a logopédiai oktató-nevelői munkáról, a színházi elemek alkalmazásáról, illetve a fizika és a kémia gyerekekkel való megszerettetéséről. Dr. Muhi Béla, főszervező az MTA külső köztestületének tagja: „Nagyon sok tanár alkalmazza nagyon sok iskolában. Szinte már az óvodás korban elindul ez a játszva tanulás témakör és egészen az egyetemi évekig el lehet vinni. Nagyon sok ilyen szimulációs játék van...” Forrás: Pannonrtv.com: [teljes cikk >](#)

Kötet: Szállások tovatűnt füstje

Ádám István temerini etnográfus évtizedek óta kutatja a helyi hagyatékot, legújabb könyve nemrégiben látott napvilágot: Szállások tovatűnt füstje címmel a TAKT gondozásában. Ádám István [...] 2017-ben nekikezdett a munkának, viszont rájött, hogy Temerin tanyavilága nem fér bele egy könyvbe, így ebben a kötetben csak a keleti falurészt dolgozta fel. [...] Összesen 148 szállás, 210 adatközlőhöz mentem el, egyszer legalább, de amikor a fénykép előkerült akkor még el kellett menni, és csak ez fért egy könyvbe, 200 oldalas a könyv. [...] Nagyon érdekes világ alakult ki előttem, valójában én azt gondoltam, hogy ez egy önálló része a falunak ez tanyavilág, és akkor jöttem rá, hogy teljesen másképp van ez. Majd minden tanyalakónak volt a faluban háza, úgy, hogy cserélkeztek az idősök, mikor idősök lettek bejöttek a faluba, a fiatalok pedig maradtak a tanyán, onnan jártak a gyerekek iskolába, tehát nagyon kötődött a tanya és a falusi élet...” Forrás: Rtv.rs: [teljes cikk >](#)

Gyász hír: Letsch Endre ügyvéd, törvényszéki tolmács

Hatvanhét éves korában vasárnap Újvidéken elhunyt Letsch Endre nyugalmazott ügyvéd, bírósági tolmács, egyetemi lektor, a vajdasági magyar jogásztársadalom kiemelkedő alakja, az MTA külső köztestületének tagja. Letsch Endre Csókán született 1954-ben Letsch Erich és Mayer Erzsébet gyermekeként. A gimnáziumot Újvidéken végezte (1972), Újvidéki Egyetem Jogtudományi Karán diplomázott (1972-1977). Szakmai végzettsége: a nyelvtudományok magisztere, a jogtudományok doktora. [...] Főbb művei: A jogi nyelv kontrasztív vizsgálata (1983), A jogi normák nyelvi kifejezése (1987), A jog alkotása és nyelve (2017). Terminológiai tanulmányok, nyelvművelő írások a vajdasági magyar lapokban, folyóiratokban jelentek meg...” Forrás: Vajma.info: [teljes cikk >](#)

Szobrot emelnek dr. Szeli Istvánnak

Zenta város önkormányzata és a Zentai Gimnázium kezdeményezésére, a Magyar Nemzeti Tanács támogatásának köszönhetően szobrot emelnek a száz éve született dr. Szeli István akadémikusnak, irodalomtörténésznek, egyetemi tanárnak, kritikusnak, aki a vajdasági magyar irodalmi és tudományos élet kiemelkedő egyénisége volt. Az MNT által megrendelt mellszobor, Szilágyi László újvidéki szobrászművész alkotása szinte az öntés előtt áll. [...] A Szeli család képviselőjében Szeli Miklós, napilapunk nyugalmazott újságírója, szerkesztője volt jelen a műtermi látogatáson. [...] A szobrot szeptember 11-én, Zenta városnapi ünnepi rendezvénysorozatának a keretében avatják fel a Zentai Gimnázium épületében...” Forrás: Magyarszo.rs: [teljes cikk >](#)

Magyar Főkonzulátus Montreálban

A Magyar Kormány döntése értelmében hazánkat 2021-től ismét Főkonzulátus képviseli Montreálban. A jövőbeli iroda és a munkatársak bemutatása céljából a Főkonzul asszony egy rövid találkozóra hívta a montreali magyar szervezetek vezetőit. Ez a találkozó kiváló alkalmat kínált arra is, hogy a Québecben élő magyar közösségek munkájáról, valamint Québec és Magyarország közti kapcsolatépítés lehetőségeiről tájékozódjunk. A montreáli Magyar Bizottság elnöke, Kelemen Tibor tolmácsolta a bizottságok örömét...” Forrás: MagyarKronika.com: [teljes cikk >](#)

Mongólia: Előkerültek az első leletek a hun sírokból

Alig telt el négy nap a legutóbbi Belkh-i ásátások előrehaladásáról szóló egyeztetés óta, hétvégére már kézzelfogható eredményeket értek el a Mongol Tudományos Akadémia és a Magyarságkutató Intézet együttműködésében zajló kutatás során. [...] Horváth-Lugossy Gábor a Magyarságkutató Intézet főigazgatója és Makoldi Miklós régészeti igazgató hetente egyeztetnek a mongóliai kollégákkal, akik hétvégére a fő sírban máris olyan szintre jutottak, hogy előkerültek egy kétezer éves díszes kocsai alkatrészei, és

egyéb használati tárgyak, valamint bronzból készült díszítő elemek. A közrendű sírból is elkezdtek szép számmal előbukkanni a leletek, főleg agyagedények töredékei, melyek ételáldozatokat rejthettek egykoron...” Forrás: Karpatin.ua: [teljes cikk >](#)